

Liesbeth Zegveld procedeerde diverse keren tegen de Nederlandse staat. 'Dat Nederland het Internationaal Strafhof faciliteert, wordt gebruikt als schaalamlap.'

'Ik ben sociaal, maar allerminst een kudde dier'

Advocaat Liesbeth Zegveld houdt zich bezig met zaken die de samenleving in beroering brengen: de Molukse treinkaping en Srebrenica. 'Je kunt alleen een goede advocaat zijn als je ergens in vastblijft en een diepe, basale verantwoordiging voelt.'

Door Astrid Theunissen
Fotografie: Anne Timmer

Een geamuseerd knikje van de andere kant van de ovale tafel in het monumentale advocatenkantoor aan het Oosterpark in Amsterdam. Liesbeth Zegveld is gespecialiseerd in mensenrechtenschendingen. Dus ja, natuurlijk, ook wappies hebben zich in deze coronatijd bij haar gemeld. 'Er meldt zich altijd van alles', zegt ze. 'Maar wappies doen we niet. Omdat de feiten die ze aandragen niet kloppen. Zaken moeten gebaseerd zijn op feiten, niet op emoties.' Wat niet wil zeggen dat Zegveld zich niet opwindt over de coronamaatregelen. 'Ze zijn disproportioneel, maar rechtszaken hierover worden systematisch verloren. Er was één moedige rechter die besliste dat de avondklok onrechtmatig was. In hoger beroep werd die uitspraak, bam, van tafel geveegd.'

Waaronder is dat denkt u? Angst. En angst is een slechte raadgever. Ik heb dochters, van 15 en 17. Op die leeftijd vormen kinderen hun identiteit door zich te verhouden tot anderen, maar er is niemand om zich toe te verhouden.'

Zelf legt Zegveld de laatste hand aan een dagvaarding tegen twee verpleeghuizen die tijdens de eerste lockdown maandenlang alle familieleden weggheldden bij hun moeder. 'De instellingen hadden alleen nog oog voor corona, waardoor de overige zorg ondermaats was. Die moeders stierven in totale eenzaamheid.'

Het is een atypische zaak voor Zegveld. Doorgaans procedeert ze tegen de Nederlandse staat en strijdt ze voor de compensatie van nabestaanden van oorlogs-

De met kogels doorzette trein na de kaping door Molukkers bij De Punt, in 1977.

slachtoffers die Nederland heeft gemaakt in onder meer Indonesië, Irak en Afghanistan. 'Uit solidariteit met die slachtoffers,' zegt ze. Ook stond ze de moeder en broer bij van de Molukse treinkapers die omkwamen bij de beëindiging van de gijzeling bij De Punt, in 1977. De recente 2Doc-documentaire *Gijzult niet doden* toonde de felle strijd die Zegveld niet alleen tegen de landsadvocaat moest voeren, maar eveneens tegen de mariniers die op haar verzoek waren opgeroepen om te getuigen over de werkwijze bij de bevrijding van de treinpassegiers. Zij beschouwden het proces als een campagne om hen in diskrediet te brengen en klaagden Zegveld, tevergeefs, aan wegens smaad.

Afgelopen juni oordeelde het hof dat de staat niet verantwoordelijk was voor de dood van de twee kapers. Tot Zegvelds verbijstering. 'Onze stelling in die zaak was dat de kapers door de mariniers van dichtbij waren doorgeschooten terwijl ze ongewapend en gewond op de grond lagen.' Toch benadrukt Zegveld het verworven succes. 'Er zijn geluidshanden boven water gekomen waarvan we het bestaan niet kenden. Daardoor weten we na 45 jaar eindelijk wat er in die trein is gebeurd.'

'Mevrouwjtje' Ze kan de zaken relativeren en is goedlach, maar Zegveld heeft niets van haar bevlogenheid verloren sinds ze 22 jaar geleden trad toe tot het advocatenkantoor dat strijdt ze voor de compensatie van nabestaanden van oorlogs-

vernoemd naar Britta Böhler, haar grote voorbeeld, die bekendheid verwierf met de verdediging van PKK-leider Ocman en van 'voikert van der Graaf, de moordenaar van Pim Fortuyn. Ze trof het met haar, zegt Zegveld. 'Je moet als beginnende kansen krijgen en die gunde Britta mij. Zij heeft me ook geleerd mijn vrouwtje te staan. Je wordt in de advocatenwereld snel overbluft. Britta zei dan tegen mijn: "Weet je wel wat voor type man dat is? Nou, daar moet je zo mee omgaan. Britta is ook pontificaal voor me gaan staan toen ik een Me'Too-dingetje aan de hand had. Ik dacht, ik vlieg er als jongste bediende uit als ik het vertel. Maar nee. Hij vloog eruit.'

Zegveld hoort het Frits Bolkestein nog schamperen aan de vooravond van het proces, in het tv-programma *Buitenlof*: 'Mevrouwjtje, het betreft blauwhelmen.' Hij zette de zaak kansloos.

Grote begraafplaats bij Srebrenica, links. Zegveld wordt, in 2013, omhelsd door Alma Mustafic, de dochter van een vermoorde man uit Srebrenica.

geing het om waarheidsvinding. Die is er gekomen, en er is begrip gekomen voor Molukkers. Dries van Agt, destijds minister van Justitie, heeft gezegd dat hij de achterliggende reden van de kaping, de achtergestelde positie van de Molukkers, nu beter begrijpt.'

'Het toneelstuk over Srebrenica emotioneerde me hevig. Het was destijds mijn eerste zaak'

duurde en die ik zo'n beetje in mijn eentje heb gedraaid.'

Schadevergoeding Inmiddels heeft Zegveld de Nederlandse staat meermalen op de knieën uitgeproten, zegt ze. Vader Zegveld was een jurist die koos voor een baan bij een verzekeraar, moeder werkte als operatie-kamerverpleegkundige. Op haar 6de vervulde het gezin het Zuid-Hollandse Alblasserdam voor het eiland Goede-Overflakke. 'Ik vond het prima daar. We hadden een hond, geiten, katten en kippen, spelde op de bieten en sprongen slootte. Maar het was een geroefmeeds gemeenschap met een cultuur van eerst slaan,

Maar hij kende Zegveld nog niet. Terwijl ze de armen over elkaar voort: 'Je kunt alleen een goede advocaat zijn als je je ergens in kunt vastbijten en werkelijk een diepe, basale verantwoordiging voelt. Srebrenica was een drama. We hebben in 1995 allemaal op tv kunnen zien hoe duizenden moslimmannen werden afgevoerd terwijl Karremans verderop aan de drank ging.'

Karremans aansprakelijk stellen mislukte, maar nadat de rechter eerst inderdaad gesteld had dat de blauwhelmen onder VN-mandaat vielen en niet aansprakelijk waren, besliste de Hoge Raad uiteindelijk dat de Nederlandse staat wel degelijk verantwoordelijk was voor de dood van de drie moslimmannen. Het was juridisch een historische doorbraak. Persoonlijk heeft dat proces er behoorlijk in gehakt, ontdekte ze afgelopen najaar.

the fuck! Defensie heeft gewoon al die jaren haar mond gehouden. In 2007 maakte Nederland in een poging de Taliban te verdrijven uit de Afghaanse Chora-vallei zestig tot tachtig burgerslachtoffers.' Hoofdschuddend: 'We laten een bom vallen en vertrekken weer, zonder iets te zeggen. Bizar.'

Ziet u het als iets typisch Nederlands om misstanden toe te dekken? Ja. Landen als de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zijn transparanter. Dat Nederland het internationaal strafhof faciliteert, wordt gebruikt als schaalamlap. Nederland stelt zijn zaken veilig door er niet over te praten. En ik wens me daar niet bij neer te leggen.'

Werd u als kind ook al zo boos over onrecht? 'In de derde klas van de basisschool heb ik een jongen heel hard op zijn rug geslagen omdat hij een andere jongen in elkaar sloeg. Ik vond het ook oneerlijk dat meisjes op die school moesten breien, terwijl de jongens handdenarbeides kregen. Nadat mijn moeder de docent had verteld dat ik niet hoefde te breien, wilde ik al niet meer knutselen. Het ging me om het principe.'

Haar vader spoorde Zegveld aan om advocaat te worden.

daarentegen totaal niet. 'Ik wilde eigenlijk niet bij een vereniging, maar ik kwam in een heel leuk huis terecht en al die meisjes waren lid en zeiden: 'Kom ook Lies.' Misschien ben ik te bevooroordeeld, dacht ik en ik sloot me aan bij Unitas, maar die ontgroening was stuitend. Er werd kotend over anderen heen gevallen. Dat zijn de mensen die vervolgens ons land gaan besturen. Toen ik me na de ontgroening afmeldde, klonk het: 'Maar nu heb je alles doorstaan. Nu hoor je bij ons.' Met grote ogen: 'Denk je dat ik dat wil?' Geen haar op mijn hoofd. Ik

'De ontgroening was stuitend. Dat zijn dan de mensen die ons land gaan besturen'

CV LIESBETH ZEGVELD

Geboorte: 14 januari 1970, in Ridderkerk

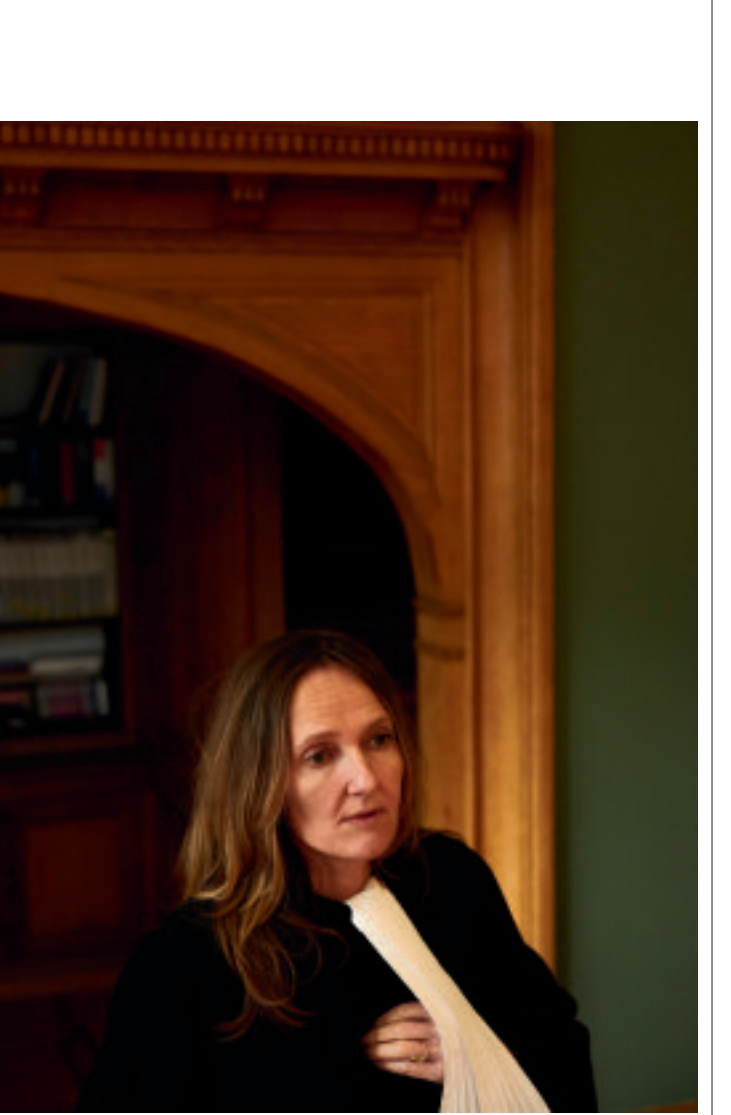
Studie: 1988-1995: Rechten, aan de Universiteit Utrecht. Ze promoveert in 2000 op haar doctoraat cum laude in het oorlogsrecht.

Werk: Sinds 2000 werkt Zegveld bij Böhler Advocaten, inmiddels Prakken d'Oliveira, dat bekendstaat om zijn maatschappelijke betrokkenheid. Sinds 2005 is ze partner.

Daarnaast is ze hoogleraar Oorlogsrechtsherstel aan de Universiteit van Amsterdam.

Voor haar inzet voor slachtoffers van oorlogsgeweld en genocide ontving ze in 2011 de Clara Meijer-Wichmann Penning.

In 2016 riepen vakgenoten haar uit tot 'Meest gewaardeerde advocaat van Nederland'.

dan praten. Ik speelde eens bij een vriendin, toen haar moeder zei: 'Je imiteert het Flakke dialect: "Ga bij je eigen soort spelen." Bizar. ja. Maar ik hou van verschillende mensen en ik heb me daar leren aanpassen. Daar heb ik als advocaat voordeel van. Je moet het vermogen hebben je in te leven in een cliënt.'

Het was haar vader die stevast zei dat Liesbeth advocaat moest worden - vooral op de momenten dat ze zich ergens onderuit wilde praten. De rechtenstudie in Utrecht paste haar, het corps

'De ontgroening was stuitend. Dat zijn dan de mensen die ons land gaan besturen'

Excuses zijn voor nabestaanden heel belangrijk, ziet Zegveld.

ben sociaal, maar allerminst een kuddedier. Je moet altijd zelf blijven nadenken en je eigen afwegingen maken.'

Dat houdt u ook uw dochters voor? 'Zeker, en sta voor je principes.' Ze schiet in de lach, verklaart: 'In het vriendengroepje van mijn jongste dochter wordt gedronken. Maar meedoen is in een groep nogal een ding. Nota bene ik dacht nog: moet ik dan tegen haar zeggen "Joh, drink dan een beetje of doe alsof"? Nee dus! En ze doet het niet. Respect hoor.'

Ze wil het verschil maken, zegt Zegveld, waar de meeste advocaten liever geld verdienen. 'Oms tarief ligt gemiddeld rond de 100 of 150 euro per uur, maar elders lopen de tarieven op tot wel 700 euro. Onwaarschijnlijk. Dan onthoud je een groot deel van de bevolking het recht op verdediging.'

Zij wil juist de mensen die on gehoord en ongezien zijn een stem geven en de ander dwingen zich te verantwoorden. 'Zeker bij de oorlogszaken weet ik me echt gerechtigd te voelen. Dat is in de wereld rotzooi veroorzaakt, is één. Maar ruim de rotzooi dan ook op. Hoe we burgerslachtoffers van onze militaire acties achterlaten - gedood, gewond - zegt iets over onze beschaving.'

Gebrek aan visie Het ontbreekt Nederland aan visie en grootsheid, stelt ze. 'We staan nergens echt voor. Excuses aanbieden vinden we ook zo moei niet op de uitkomst van het onderzoek van de commissie-Sorgdrager. Dat duurt te lang.' Sceptisch:

'Uurtarieven voor advocaten lopen op tot wel 700 euro. Dan onthoud je veel mensen het recht op verdediging'

'Wat daar voor nieuws uit komt?' Maar ja, zet er een commissie op en we zijn weer zoveel jaar verder - dan is de hitte eraf. Bakken met geld kosten die commissies. Ik zou zeggen: uiteindelijk bood Hennis excuses aan, binnenskamers. Toen dacht ik: als dat in 2003 was gebeurd, had dat echt het verschil gemaakt.'

Ja. Toen we in 2013 na elf jaar procederen de Srebrenica-zaak wonden, wilde defensie minister

naar een later tijdstip. Dat was oneerlijk voor de kleintjes. Goh?! Pas in 2020 heeft hij tegenover de Holocaustslachtoffers excuses aangeboden voor de houding van de regering. 'Nu de laatste overlevenden nog onder ons zijn,' sprak hij juist. Dat leek me inderdaad precies het goede moment.'